

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0823U100373

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 14-06-2023

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Новікова Ольга Валентинівна

2. Novikova Olha Valentynivna

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 023

Назва наукової спеціальності: Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Не застосовується

Дата захисту: 12-06-2023

Спеціальність за освітою: Образотворче мистецтво

Місце роботи здобувача: Національний музей мистецтв імені Богдана і Варвари Ханенків

Код за ЄДРПОУ: 02224301

Місцезнаходження: вул. Терещенківська, 15-17, м. Київ, 01004, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури та інформаційної політики України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): ДФ 26.103.007

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національна академія образотворчого мистецтва і архітектури

Код за ЄДРПОУ: 02214165

Місцезнаходження: вул. Вознесенський узвіз, буд. 20, м. Київ, 04053, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації:

Коди тематичних рубрик: 13.51.08, 13.51.08.11, 18.31.07, 18.71.91.11, 18.01, 18.01.33, 18.07

Тема дисертації:

1. Китайський фарфор в музеях України: історія колекцій та атрибуція творів
2. Chinese porcelain in museums of Ukraine: history of collections and attribution of art pieces

Реферат:

1. Дисертація є першим комплексним дослідженням, присвяченим історії колекцій китайського фарфору в музеях України, розробленню критеріїв атрибуції, реатрибуції та ідентифікації творів китайської порцеляни, аналізу пам'яток із Національного музею мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків (НММБВХ) та Одеського музею західного та східного мистецтва (ОМЗСМ). З'ясовано, що фарфорові вироби в Китаї побутовали як експортні товари, ритуальні предмети, побутовий посуд, елементи декору приміщень, начиння чайної церемонії й наборів для каліграфії, а також як коштовні мистецькі витвори та об'єкти колекціонування. Висвітлено історію побутування китайської порцеляни в Ірані, Західній Європі й Україні. Наведено спільні та відмінні риси щодо сприйняття і використання китайських керамічних виробів на цих землях, визначено способи їх демонстрації в приміщеннях іранських, західноєвропейських та українських помешкань. Прослідковано історію музеєфікації китайської кераміки, що розпочалася з «кабінетів дивовиж»,

кунсткамер, «порцелянових» кімнат і «лакових» кабінетів, а також пов'язана з дизайном інтер'єрів. Досліджено історію синології в Україні та низку праць українських науковців, у яких згадується китайська кераміка. Відзначено роль приватних колекціонерів XIX–XX ст. та їх просвітницьку місію у формуванні майбутніх вітчизняних колекцій китайського мистецтва та фарфору. На прикладі НММБВХ запропоновано чотири етапи в історії вивчення й експонування китайської кераміки в Україні: перший етап – межа XIX – початок XX ст.; другий – 1920-ті – 1950-ті роки; третій – 1950-ті – 1990-ті роки; четвертий – 1990-ті – 2020-ті рр. Така періодизація дозволяє поетапно висвітлити специфіку сприйняття китайських керамічних виробів й способи їх демонстрації в просторах українських приватних помешкань та музейних приміщень. Досліджено обліково-довідкові й інвентаризаційні документи, завдяки яким встановлено дані щодо походження творів китайської кераміки із зібрання НММБВХ. У результаті наукової розвідки збірку китайського фарфору в цьому музеї поділено на три групи, залежно від джерел надходження пам'яток: 1) твори, придбані фундаторами музею Богданом та Варварою Ханенками; 2) речі, подаровані колекціонерами та приватними особами або викуплені в них; 3) предмети, передані з інших музеїв. З'ясовано, що зібрання східного мистецтва ОМЗСМ здебільшого створене на основі переданих з інших музеїв експонатів, а також тих, які надійшли з приватних збірок Одеси в 1920–1930 рр. До наукового обігу введено власні імена, назви, терміни та поняття (понад 100 позицій), що стосуються китайської культури, мистецтва та кераміки. Для позначень форм, колірних гам, декору китайської кераміки та інших дотичних понять запропоновано вживати автентичні китайські назви. Узагальнено досвід наукових розробок українських і зарубіжних учених у галузі китайського мистецтва та фарфору. На основі цих праць охарактеризовано історію та художні особливості китайського фарфору Мін і Цін у контексті політичної та культурної ситуації в Китаї. Розкрито дискусійні питання, пов'язані з використанням низки термінів «фарфор», «порцеляна», «шинуазрі», «оксиденталізм», «європенері», «джонгвофен», «оригінал», «копія», «підробка». Висвітлено основні підходи й особливості дослідження й атрибуції пам'яток китайського фарфору. Акцентовано, що ідентифікація творів китайської кераміки полягає у зіставленні предмета, який досліджується, з аналогом, визнаним автентичним, достовірним зразком, та виявленні ознак спорідненості між ними. Зазначено, що атрибуція китайських керамічних виробів містить багато аспектів, серед яких: встановлення походження предмета та урахування попередніх досліджень; візуальний аналіз виробу з увагою до марок та інших позначок; визначення форми посудини, технології виготовлення, колірної гами шклива або розпису; з'ясування призначення предмета; встановлення зв'язку з певним середовищем, епохою; характеристика розпису, опис сюжету зображень, іконографії та символіки образів. Запропоновано комплекс ознак, за якими зручно класифікувати й систематизувати вироби китайського фарфору: за часом створення (доба, період правління певного імператора, дата створення предмета); за місцем створення; за матеріалом (кераміка, кам'яна кераміка, фаянс, порцеляна); за формою посудин; за технологією виготовлення декору та колірною гамою; за наявністю додаткового декору; за соціокультурним призначенням (культова, ритуальна, ужиткова, декоративна кераміка) та сферою побутування (для імператорського двору, для представників інших верств населення, або на експорт); за функціональним призначенням (чайники, чаші, тарілки). Наступним є аналіз малюнків на фарфорі (опис сюжету розпису, визначення іконографії персонажів, символіки зображень). Здійснено атрибуцію або реатрибуцію понад шістдесяті предметів китайської порцеляни.

2. This thesis paper is the first comprehensive study dedicated to the history of collections of Chinese porcelain in museums of Ukraine, development of the criteria of attribution and reattribution, and identification of works of Chinese porcelain, the analysis of artifacts from The Bohdan and Varvara Khanenko National Museum of Arts and The Odesa Museum of Western and Eastern Art collections. It has been studied that porcelain items in China were used as goods and export products, ritual objects, household utensils, interior decoration elements, components of tea ceremony and calligraphy sets, as well as valuable art pieces and collectible objects. Common and distinctive features regarding the perception and use of Chinese ceramics in Iran, Western Europe and Ukraine have been provided. Moreover, the history of the museification of Chinese ceramics, which began with 'rooms of wonders', *kunstammern*, 'porcelain' and 'lacquer' rooms has been clarified. The history of Chinese Studies in Ukraine and papers of Ukrainian scientists, which mention Chinese ceramics, have been studied. The role of private collectors

of the 19th–20th centuries and their educational mission in the formation of future domestic collections of Chinese art and porcelain has been noted. Using the Khanenko Museum collection as an example, it has been suggested to divide the history of the study and exhibition of Chinese ceramics in Ukraine into four stages: the late 19th – the early 20th century; 1920s–1950s; 1950s–1990s; 1990s–2020s. This periodization makes it possible to gradually highlight the specifics of the perception of Chinese ceramics and the ways of their demonstration within Ukrainian private homes and museums. The accounting and reference and inventory documents have been studied, which helped to find out the data on the origin of most of the works of Chinese ceramics from the Khanenko Museum collection. Having conducted a scientific research, Chinese porcelain collection in this museum is conditionally divided into three groups depending on the sources of receipt of art objects: 1) art pieces purchased by Bohdan and Varvara Khanenko's; 2) objects donated or sold by collectors and private individuals; 3) items transferred from other museums. It has been found that The Odesa Museum of Western and Eastern Art oriental collection was to the greater extent created on the basis of exhibits transferred from other museums, as well as those that came from private collections of Odessa in 1920s–1930s. Proper names, titles, terms and concepts (more than 100 items) associated with Chinese culture and ceramics have been introduced into scientific circulation. It has been suggested to use authentic Chinese names for designations of forms, color schemes, ceramics decor and other related concepts. The experience of scientific developments of Ukrainian and foreign scientists in the field of Chinese art and ceramics has been summarized. On the basis of these papers, the history and artistic features of Ming and Qing Chinese porcelain has been characterized in the context of the political and cultural situation in China. The main discussion terms related to the topic of the study, including: 'porcelain', 'Chinoiserie', 'Occidentalism', 'Européenerie', 'zhongwofen', 'original', 'copy', 'counterfeit' has been revealed. The key approaches and features of the study and attribution of Chinese porcelain artifacts have been considered. It has been accented that the identification of art pieces of Chinese ceramics consists of comparing the studied object with an analogue recognized as an authentic, reliable sample, and identifying signs of kinship between them. It has been noted that the attribution of Chinese porcelain includes many aspects: establishing the origin of the object and taking into account previous studies; visual analysis of the art piece paying attention to marks and other signs; determination the shape of the vessel, the manufacturing technology, the color of the glaze or painting; finding out the intended use of the object; description of painting and themes of images, iconography and symbolism of images. A set of features, which helps to classify and systematize products of Chinese porcelain, has been suggested: by the time and place of creation; by material (ceramics, stoneware, porcelain); by the shape of the vessels; by the decor production technology, color scheme and additional decor; by the socio-cultural purpose (cult, ritual, utility, decorative ceramics) and sphere of life (for the imperial court, for the domestic market or for export); by functional purpose (kettles, bowls, plates). The further step is the analysis of the drawings on porcelain. A visual study, attribution or reattribution of more than sixty objects of Chinese porcelain has been conducted.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки:

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності:

Підсумки дослідження:

Публікації:

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації:

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Лагутенко Ольга Андріївна
2. Lagutenko Olga Andriivna

Кваліфікація: д. мист., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Школьна Ольга Володимирівна
2. Shkolna Olga Volodymyrivna

Кваліфікація: д.мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Рибалко Світлана Борисівна
2. Rybalko Svitlana Borysivna

Кваліфікація: д.мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шуліка Вячеслав Вікторович

2. Shulika Viacheslav Victorovich

Кваліфікація: к. мист., 17.00.05

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Ревенок Наталія Миколаївна

2. Revenok Nataliia Mikolaivna

Кваліфікація: к. мист., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: Не застосовується

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи:

Код за ЄДРПОУ:

Місцезнаходження:

Форма власності:

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Селівачов Михайло Романович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Селівачов Михайло Романович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Реєстратор

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Т.А.